metatakse a. 1519 naitununa; ta esineb esmakordselt 1515 Saaremaa piisk. Joh. Orges'i kantslerina; 1516 sai ta viimase järeltulija Joh. Kieveli (vt.) sekretäriks; 1517—20 oli ta Riia ppiisk. Jasperi (vt.) kantsler, 1520 alates Riia linnasekretär, seistes ühtlasi juba 1515. a.-st Tallinna ja Tartu auahne piisk. Blankenfeldi (vt.) salajases teenistuses. Kui a. 1521 Knopken Riias reformatsiooni algatas, ühines ka L. temaga ja on püüdnud oma äratundmise järgi kogu elu aja kestel reformatsiooni levimisele ja kindlustamisele kaasa aidata. Esimese liivimaalasena astus ta 20. VIII ja 20. X 1522 Lutheriga kirjavahetusse, saatis talle 1523 ühe oma teoloogilise traktaadi; aug. 1523 vastas Luther trükitud läkitusega Riia, Tallinna ja Tartu evangeeliumi usu pooldajaile ja 1524 »Riia kristlasile« pühendatud 127. salmi seletusega. Ehk küll Riia linn oli vahepeal uuele õpetusele üle läinud, tunnustas ta ometi L.-i agaral teotsemisel veel 1522. a. sügisel kindla Rooma orientatsiooniga Blankenfeldi (vt.) koadjuutoriks ja tulevaseks ppiiskopiks. Kui Blankenfeld peale Jasperi surma 1524 ppiiskopiks saades reformatsiooni vastu avalikult võitlusse astus, ütles L. end temast lahti ja teotses hiljemini ta vihasema vaenlasena. Preisi orduriigi ilmlikuks hertsogkonnaks muutumisega tungisid samad ideed ka Riiga: mitmedki soovisid siin Plettenbergilt Liivimaa vaimulikkude vürstkondade sekulariseerimist ja tema ainuvalitsust kogu maa üle. Nende revolutsiooniliste plaanide väljendajaks sai L.-i enne 1525. a. Volmari maapäeva koostatud ja ordule üleandmiseks määratud kirjutis, »et paavst, piiskopid ja vaimulik seisus ei tohi ei maad ega rahvast omada ega valitseda«. Sääraseist uenduspüüdeist hoidus aga Plettenberg tagasi. Kui Riia sel põhjusel evangelistliku Preisi hertsogi Albrechtiga suhteid hakkas looma, võttis Plettenberg, muide L.-i kaasmõjul, sept. 1525 vähemalt ainuvalitsuse linna üle (kuni 1530), ppiiskoppi kaasvalitsuset välja jättes ja reformatsiooni vabadust kindlustades. Blankenfeldi kukutamise järel tegi L. (1526) veel kord asjatu katse ordumeistrile ainuvalitsust kogu maa üle saavutada, kuid, pettudes Plettenbergi konservatiivse ja linnavaenulise ülalpidamise tagajärjel, sai ta hertsog Albrechti veendunud pooldajaks. L.-i esimene iseseisev politiline samm oli Lüübeki leping 1529, millise ta sõlmis Riia nimel uue Riia ppiisk. Schöningiga, üle astudes oma instruktsioonist. Leping sisaldas neutraliteedi võimaluse kohta eritingimuse, mida tulevikus oleks võinud kasutada ordu suhtes, pidas aga muidu igatahes silmas reformatsiooni kindlustamist Riias ppiiskopi ja riigi kammerkohtu vastu. L. ei olnud küll mitte kaastegev pool-luterlise markkrahvi Wilhelmi, hertsog Albrechti venna, peatsel koadjuutoriks ja tulevaseks Riia ppiisk. järeltulijaks kutsumisel ppiisk. rüütelkonna evangelistliku partei poolt; kuid ühenduses politiseerivate preisi teoloogide Polenzi, Speratuse ja Briesmanniga (1527—31 Riia superintendent) tegi L. osavalt agiteerides kõik, mis võimalik, et ordult põlatud vürstivõsule Riias poolehoidu ja maal kindlat seisukohta luua. Evangeeliumi usu pooldajad lootsid nimelt Wilhelmilt ja ta vennalt-hertsogilt reformatsioonile tuge ja vastusurvet veel katoliiklikuna püsivale ordule. Peale Wilhelmi päralejõudmist a. 1530 jäi L. tema huvide ja Preisi politika agaraks esindajaks, sihiga, aidata luua markkrahv-koadjuutoril Liivi- ja Saare-Läänemaal ilmlikku, evangeelset vürstiriiki Preisi ja Poola kaitse all. Neile plaanidele hakkas ordu vastu töötama Kui Wilhelmi plaanid äpardusid ja 1535 Albrechti kavatsused relvastatud jõuga Kura- ja Saaremaa asjusse end vahele segada avalikuks tulid, millistesse ka L. oli põimitud, põgenes viimane ordumeister Recke poolt alatud vandeseltslaste jälgimise tõttu Preisi hertsogi juurde. Preisis astus ta 1537 Riia sündikuna ometi jälle selle linna teenistusse, et esindada tema politilisi ja reformatoorseid huve välismaal. Selle vaimustatud reformatsiooni pooldava, kuid intrigeeriva mehe viimane elujärk peab veel selgitust ootama. L.-i veel ümbertöötamata käsikirjade kogu hoitakse alal Königsbergi linna-raamatukogus. Peale selle oli L. ka ajaloolasena tegev; ta jätkas n. n. Riia piiskopi kroonikat 1524—30, ja on, võib-olla, koostanud ka »Warhaftig Histori« all tuntud vaidluskirja ordumeister Recke vastu (1549?).

Allg. D. B. XIX; Arbusow, Geistl. (Jb. f. Gen. 1902, lk. 59; 1911/13, lk. 126); Arbusow, Grundriss[IV]; Arbusow, Einf. d. Ref.; Mitt. XXIII (P. Karge).

L. A.

LOORITS, Oskar, folklorist ja grammatik, sünd. 27. X 1900 Viljandimaal S.-Kõpu vallakirjutaja pojana, õppis 1919—22 Tartu ülikoolis, on kogunud folkoristlikku ja keelelist ainestikku Eestist, Lätist ja eriti Liivist, mille rahva uuestiärkamisele L. on, ühes prof. L. Kettusega (vt.) ja osalt Akad. Emak. S.-i toetusel, väga tunduvalt kaasa aidanud. Omandas Tartu ülikoolis *dr. phil.* astme 1926. a. ja valiti 1927. a. eradotsendiks. L. on Ak. Emak. S.-i ülesandel trükki toimetanud viis »Liivi lugemikku« (Tartu, 1921—26) ja avaldanud: »Eesti keele grammatika» (Tartus, 1923), »Eesti keele kooligrammatika I« (Tartus, 1925), »Livische Märchen- und Sagenvarianten« (1926, FFC, nr. 66), »Liivi rahva usund« I (Tartu, 1926, doktoritöö), II (1927)